

ZLTO-programma als aanvulling op groen onderwijs

Coach helpt bij ondernemerschap

Van het klaslokaal naar ondernemerschap is een grote stap. Daarom startte ZLTO in 2007 als aanvulling op het groene onderwijs het jongerencoachingsprogramma JOOST. Een jaar lang begeleidde een persoonlijke coach een dertigtal jongens en meiden. Op 14 november was in Oirschot een terugkomdag waar deze jonge ondernemers en andere geïnteresseerden aanwezig waren. Een dag van netwerken, brainstormen, peptalk en inspireren.

Na een inleiding door een ondernemer die praat over passie voor ondernemen, start de eerste workshop. Aan zeven tafels zitten tachtig deelnemers tussen pakweg 20 en 35 jaar, afkomstig uit de zuidelijke provincies, een enkeling uit het noorden. De opdracht is om met viltstift op een wit papieren tafelkleed drijfveren, dromen en doelen rondom ondernemerschap te schrijven. De jongeren, die werken of leren in alle agrarische sectoren, brainstormen in groepjes over de uitdagingen en voorwaarden die volgens hen horen bij het ondernemerschap.

'Samenwerken' wordt op het kleed geschreven. Ook 'kansen zien', 'verantwoordelijkheid', 'vrijheid' en 'plezier' zijn kreten die op verschillende tafels terugkomen. De coaches prikkelen de jongeren met vragen. 'Wat houd je tegen

om te ondernemen?', 'Hoe leer ik van anderen?' en 'Werk je met of zonder personeel?'

"In slechte tijden komen de ondernemers boven drijven", vertelt coach Andrea Henning tijdens de bespreking van de volgeschreven vellen die inmiddels aan de muur van de zaal hangen. "Juist dan is het een kwestie van kansen zien en grijpen." Deelnemer Ferry licht de kernwoorden van zijn groepje toe. "Een goede boer is innovatief en toekomstgericht. En heeft plezier in het werk. Voor ons is het een uitdaging om elk jaar met hetzelfde aantal zeugen meer biggen te krijgen."

Meer dan de helft van de aanwezigen op de JOOST-dag is ook lid van het Brabants Agrarisch Jongeren Kontakt (BAJK) en het Zeeuws Agrarisch Jongeren Kontakt (ZAJK). De dag is een evalu-

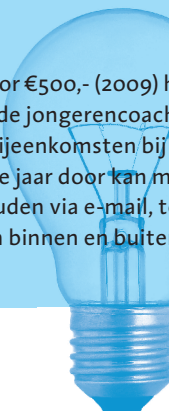
atie van het afgelopen jaar, maar voor velen ook een eerste kennismaking met het programma en de coaches. Die mogen deelnemers zelf uitkiezen, dus het is belangrijk dat het klikt.

Zoektocht

In het groene onderwijs wordt steeds meer aandacht besteed aan het ondernemerschap. Zo heeft HAS Den Bosch in de sector Food & Business de afstudeerrichting Topklas(se) ondernemer waarbij de student niet alleen een diploma haalt, maar tijdens de studie ook een eigen bedrijf opzet. En de CAH Dronten biedt studenten die al ondernemen de richting Associate Degree Ondernemerschap, waarbij de leerlingen schoolopdrachten voltooien binnen het eigen al bestaande bedrijf. Ook op andere scholen wordt nauw samengewerkt met het bedrijfsleven en krijgen leerlingen steeds vaker opdrachten uit de dagelijkse praktijk. Desondanks is het voor de meeste afgestudeerden wanneer zij een bedrijf starten of overnemen, een sprong in het diepe. Paul Monincx, manager bedrijfsadvies bij ZLTO, de organisatie achter JOOST, vertelt: "Op veel groene scholen wordt tegenwoordig ruimschoots aandacht besteed aan het ondernemerschap. Maar tijdens de studie wordt toch vooral aan het halen van de punten gedacht. Pas als de afgestudeerden gaan werken, begint de zoektocht. Dan gaan ze de keuze

Wat is JOOST?

JOOST wil een gids zijn naar agrarisch ondernemerschap. Voor €500,- (2009) heeft de deelnemer recht op drie persoonlijke coachingsgesprekken met de jongerencoach. Er wordt een persoonlijk ontwikkelplan opgesteld, er zijn huiskamerbijeenkomsten bij ondernemers uit en buiten de agrarische sector en studiegroepen. Het hele jaar door kan met de andere deelnemers en ervaringsdeskundigen contact worden gehouden via e-mail, telefoon of de website (chatten). Ook zijn er excursies naar ondernemingen binnen en buiten de landbouw, ook buiten Nederland.

Ondernemerskwaliteiten in beeld, de eerste grote workshop waarbij kernbegrippen rond ondernemen op een tafelkleed werden geschreven

maken: word ik ondernemer of niet? Past dat wel bij mij? Wat zijn mijn kwaliteiten en capaciteiten? Jongeren willen na het onderwijs weten wat je moet doen om een goede ondernemer te worden. Op school doen studenten vooral theoretische, algemene kennis op over het ondernemerschap. Na school rijzen de vragen: Hoe ga je om met personeel? Wat doe ik bij ruimtelijke ontwikkelingsprocedures? Dergelijke onderwerpen zijn onderbelicht in het groene onderwijs. Het zijn persoonlijke, op de eigen situatie toegespitste vragen waar wij jongeren graag bij helpen door middel van ons coachingsprogramma. Wij begeleiden jongeren, leren ze welke stappen ze moeten nemen in het ondernemerschap en waarmee ze rekening moeten houden. Met als doel het ondernemerschap bij afgestudeerden te ontwikkelen en stimuleren.”

Patronen

Mariëlle van Lieshout (32) uit Liessel studeerde aan de MAS in Helmond en de HAS Den Bosch. Ze meldde zich aan bij

JOOST, omdat ze een stok achter de deur nodig had. “Het is fijn als iemand je dat duwtje geeft dat nodig is om je bedrijf en jezelf als ondernemer te ontwikkelen. Ik wil graag een champignonkwekerij met innovaties op het gebied van oogsten. Ik dacht dat ik de compagnon die ik zoek wel spontaan tegen het lijf zou lopen. Mijn coach spoorde me aan mensen actief te benaderen. Het lijkt erop dat ik nu een serieuze zakelijke partner heb gevonden.”

Voor Mariëlle is JOOST een aanvulling op haar opleiding. “De HAS volgde ik van 1996 tot 2001. We kregen destijds marketing, strategiebepaling, bedrijfsadministratie en bedrijfsopvolging, nuttige vakken voor een toekomstig ondernemer. Maar pas na school kom je je zwakke punten tegen en sommige dingen leer je pas goed in de praktijk, zoals onderhandelen met toeleveranciers. Een ondernemingsplan, ik heb het op school weleens gemaakt, is toch heel situatiegebonden. Zo zijn er in mijn geval, door de innovaties die ik wil, allerlei kosten-

posten die ik moeilijk kan inschatten. JOOST helpt me daarbij.”

Dieuwke Verstraten (26) uit Boekel is medebedenker van JOOST. “De ZLTO zocht naar een manier om afgestudeerden gemakkelijker te laten instromen in het bedrijfsleven. Veel agrarische ondernemers vielen na school in een gat. Op school zijn ze in ontwikkeling en hebben ze hun contacten. Maar werken ze

‘Op school doen studenten vooral theoretische, algemene kennis op over het ondernemerschap. Na school rijzen de vragen.’

na school op het ouderlijk bedrijf, dan neigen ze de patronen en ideeën van hun ouders over te nemen. JOOST wil jonge agrariërs sterk maken zodat ze hun eigen pad kunnen bewandelen.” Zelf wordt ze ook gecoacht. “Na de HAS werd ik docente binnen het agrarisch

De Rabobank verzorgde ook een workshop en vertelde waaraan potentiële bedrijfsopvolgers moeten denken wanneer ze het bedrijf van hun ouders overnemen

onderwijs. Toen mijn vader wethouder werd, wilde ik het bedrijf overnemen. Ik wilde dat al vanaf mijn jeugd. Op de HAS leerde ik vaardigheden die je nodig hebt voor een eigen bedrijf. Je krijgt er de ruimte je te ontwikkelen als ondernemer. We deden rollenspellen om te leren communiceren. En we gaven boeren adviezen over problemen uit de praktijk. Door zulke projecten en de stages werden we geprikkeld verder te kijken dan wat de opleiding biedt. Maar het verschil tussen JOOST en het onderwijs is dat je op school aan de criteria van school moet voldoen. Daar zijn algemene doelen aan verbonden. Bij JOOST stel je je eigen doelen en je wordt gecoacht om die te halen. Je maakt je eigen plan, het is een persoonlijker benadering. Toen mijn man en ik dit jaar het bedrijfsovernametraject ingingen, kwam er veel op ons af. Het bedrijf van mijn schoonouders en dat van mijn ouders worden samengevoegd, iets wat grote juridische en financiële consequenties heeft. JOOST heeft bij het tra-

ject geholpen en onder meer gecoacht bij het kiezen van een gunstige ondernemingsvorm.”

Vraaggestuurd aanbod

Met Bestemming van Marco Borsato schallend door café t Kroegske beschrijven tien jonge (toekomstige) ondernemers hun dromen over één, twee en vijf jaar. “Een eigen huis omringd door hoge bomen en een lieve vrouw”, zegt de een. “Een schapenfokkerij en een goedgekeurde dekhengst”, mijmert een ander. Je doelen helder formuleren en vervolgens bedenken wat je moet doen om deze te realiseren, is de opdracht van de workshop ‘Routeplan naar ondernemerschap’. Een andere workshop tijdens de JOOST-dag is alleen toegankelijk voor acht deelnemers die voor een zware jurydelegatie een bedrijfsplan presenteren. Net zoals in het KRO-programma Dragons’ Den. De winnaar ontvangt 2.000 euro en advies van de ZLTO en de HAS. De dag wordt afgesloten met een warm buffet en een feest, het Biggenbal.

Paul Monincx is tevreden over de opkomst tijdens de JOOST-dag. “De vraag naar ons coachingsprogramma neemt toe. Er is dus echt behoefte aan. Het groene onderwijs doet al veel goeds op het gebied van ondernemerschap, maar het zou allemaal nog wat praktischer kunnen. De Topklas van de HAS Den Bosch is een stap in de goede richting. DE ZLTO werkt op het thema ondernemerschap onder meer samen met de HAS, maar ook met VION, The Greenery en Rabobank. En in de toekomst misschien met meer partners uit het onderwijs, de sector en het bedrijfsleven, want het programma gaat waarschijnlijk landelijk draaien. Natuurlijk komt er een moment waarop de jonge ondernemer ontdekt dat hij een stukje kennis mist. Daar kan het onderwijs dan op inspelen met cursussen voor ondernemers. Maar dan wel een vraaggestuurd aanbod in plaats van aanbodgericht. Zo kunnen we samen het ondernemerschap tot in detail uitwerken.” □